

VESTERGAARD

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (toinen jaosto)
3 päivänä joulukuuta 2001 *

Asiassa C-59/00,

jonka Vestre Landsret (Tanska) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Bent Moustén Vestergaard

vastaan

Spøttrup Boligselskab

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 6 ja 30 artiklan (joista on muuttettuina tullut EY 12 ja EY 28 artikla) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: tanska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja N. Colneric sekä tuomarit R. Schintgen ja V. Skouris (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: R. Grass,

ilmoitettuaan ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle, että asia ratkaistaan perustellulla määräyksellä yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti,

kehotettuaan EY:n tuomioistuimen perussäännön 20 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään tähän mahdollisesti liittyvät huomautuksensa,

kuultuaan julkisasiamiestä,

on antanut seuraavan

määräyksen

- ¹ Vestre Landsret on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 14.2.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 23.2.2000, EY 234 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä EY:n perustamissopimuksen 6 ja 30 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 12 ja EY 28 artikla) tulkinnasta.

- 2 Kysymykset on esitetty kansallisessa oikeudenkäynnissä Vestergaard vastaan Spøttrup Boligselskab, joka koskee sellaisen sopimusehdon yhteensopivuutta yhteisön oikeuden kanssa, joka on otettu kahdenkymmenen asuinhuoneiston rakentamista Spøttrupiin (Tanska) koskevaan julkiseen urakkasopimukseen, ja jossa määrätään, että kyseisessä urakassa on käytettävä tietynmerkkisiä ikkunoita.

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymykset

- 3 Spøttrup Boligselskab on Tanskan oikeuden mukaan perustettu julkinen asuntoyhtiö. Keväällä 1997 se aloitti avoimen hankintamenettelyn tekemällä tarjouspyynnön 20:n vähävaraisille tarkoitetun asuinhuoneiston rakentamiseksi Spøttrupin kuntaan. Näiden 20 asuinhuoneiston rakentaminen oli tarkoitus jakaa neljään eri urakkaan, jotka muodostaisivat kukin oikeudellisesti itsenäisen kokonaisuuden.
- 4 Urakan arvo kokonaisuudessaan oli 9 643 000 Tanskan kruunua (DKK), eli julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 14 päivänä kesäkuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/37/ETY (EYVL L 199, s. 54) 6 artiklassa säädettyä 5 000 000 euron kynnyksarvoa alempi. Tämän vuoksi Spøttrup Boligselskab ei noudattanut tässä direktiivissä edellytettyä menettelyä. Sopimusehdot toimitettiin suoraan halukkaille urakoitsijoille.
- 5 Kuhunkin urakkaan kuuluvien puusepäntöiden, kuten ulko-ovien ja ikkunoiden toimittamisen, osalta yleisissä sopimusehdoissa oli seuraava maininta: ”Ikkunat ja ovet PVC-muovi a. Ulko-ovet ja ikkunat toimittaa Hvidbjerg Vinduet -niminen yritys, Østergade 24, 7790 Hvidbjerg (Tanska) — —”.

- 6 Vestergaard, joka on ammatiltaan puuseppä, oli tehnyt tarjouksensa kunkin urakan puusepäntöitä koskevan osan toteuttamiseksi. Koska tarjoukset, jotka hän oli tehnyt kahden urakan osalta, olivat alhaisimmat, ne oli hyväksytyt. Sopimusta allekirjoittaessaan Vestergaard vaati kuitenkin poikkeusta sopimusehdoista Hvidbjerg Vinduet -merkkisten ikkunoiden käyttämisen osalta, koska hän oli laskenut tarjouksensa Trokal-merkkisten, saksalaisvalmisteisten ikkunoiden perusteella. Hvidbjerg Vinduet -merkkisten ikkunoiden käyttäminen nosti urakan verotonta hintaa ikkunoiden osalta 23 743 DKK. Allekirjoittaessaan urakkasopimuksen 31.7.1997 Spøttrup Boligselskab ilmoitti, ettei se voinut hyväksyä tätä poikkeusta.

- 7 Rakennusurakka suoritettiin. Kuten Spøttrup Boligselskab oli vaatinut, Vestergaard käytti Hvidbjerg Vinduet -merkkisiä ikkunoita. Vestergaard vaati kuitenkin 23 743 DKK:n suuruisen summan suorittamista hänelle. Spøttrup Boligselskab hylkäsi tämän vaatimuksen.

- 8 Vestergaard valitti 29.10.1997 Klagenævnet for Udbudille (julkisia hankintasopimuksia koskevia valituksia käsittelevä lautakunta; jäljempänä valituslautakunta) vaatien, että tämä valituslautakunta toteaa, että sisällyttäessään tarjouspyyntöön edellytyksen, jonka mukaan rakennusurakassa käytettävien ulko-ovien ja ikkunoiden on oltava määrätyn valmistajan valmistamia, Spøttrup Boligselskab oli rikkonut perustamissopimuksen 6 ja 30 artiklaa.

- 9 Bolig- og Byministeriet (asuntoasiain ja kaupunkisuunnitteluministeriö; jäljempänä ministeriö) tuki väliintulijana Vestergaardin vaatimuksia. Ministeriön mukaan urakkasopimusehdoissa oleva riidanalainen ehto oli ministeriön hankintaviranomaisille antamien suositusten vastainen.

- 10 Bygge- og Boligstyrelsen (rakennus- ja asuntoasiainhallitus) oli todennut muistiossaan 2.5.1995, että EY:n perustamissopimuksesta seuraa, että vaikka julkista

rakennusurakkasopimusta koskeva tarjous ei kuuluisikaan julkisista hankinnoista annettujen direktiivien soveltamisalaan, tarjoajien välinen valinta on suoritettava objektiivisten kriteereiden perusteella ja sopimukset on tehtävä syrjintään syyllistymättä. Lisäksi 4.6.1997 laatimassaan asiakirjassa tämä viranomaisen totesi, ettei julkisissa rakennusurakkasopimuksissa saa olla sopimusehtoja, joilla syrjitään Euroopan unionin sisäpuolella tavarantoimittajia kansalaisuuden tai tavaroiden alkuperän perusteella.

- 11 Valituslautakunnassa ministeriö viittasi erityisesti asiassa 45/87, komissio vastaan Irlanti, 22.9.1988 annettuun tuomioon (Kok. 1988, s. 4929; Kok. Ep. IX, s. 651).
- 12 Valituslautakunta hylkäsi 11.11.1998 antamallaan päätöksellä Vestergaardin valituksen.
- 13 Valituslautakunta katsoi, että edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Irlanti annetussa tuomiossa oli kyse laajamittaisesta rakennushankkeesta, jonka arvo ylitti julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1971 annetussa neuvoston direktiivissä 71/305/ETY (EYVL L 185, s. 5) vahvistetun kynnyksarvon — tämä direktiivi on myöhemmin korvattu direktiivillä 93/37/ETY —, minkä vuoksi tuomiolla ei valituslautakunnan mukaan ollut merkitystä sen käsiteltävänä olevan asian kannalta.
- 14 Valituslautakunta katsoi pääasiakysymyksen osalta, että arvoltaan suhteellisen alhaisilla julkisilla rakennusurakoilla, joiden arvo ei ylitä direktiivissä 93/37/ETY säädettyä kynnyksarvoa, toisin kuin edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Irlanti annetussa tuomiossa, ei yleensä ole kyse yhteisön intresseistä eikä niillä ole yhteisön kannalta merkitystä, minkä vuoksi tällaisia urakoita toteutettaessa direktiivin 93/37/ETY teknisten määräysten noudattamisesta hankintaviranomaisille aiheutuvat kustannukset olisivat kohtuuttomia. Valituslautakunta totesi tällä perusteella, että perustamissopimuksen 6 ja 30 artikla eivät ainakaan

yleisesti merkitse sitä, että tietynmerkkisen tuotteen käyttöä koskevaan, hankintaviranomaisen asettamaan ehtoon on liitettävä maininta ”tai vastaava” silloin kun on kyse urakkasopimuksista, joiden arvo jää direktiivissä 93/37/ETY vahvistetun kynnsarvon alle.

- 15 Vestergaard nosti kanteen Veste Landsretissä, joka päätti lykätä asian käsittelyä ja pyytää yhteisöjen tuomioistuimen ennakkoratkaisua seuraaviin kysymyksiin:

- ”1) Onko hankintaviranomaisella, joka tekee tarjouspyynnön rakennustyöstä, jota direktiivi 93/37/ETY ei koske, kun kynnsarvoja ei ylitetä, oikeus määrätä sopimusehdoissa urakassa käytettäväksi tiettyä tanskalaista valmistetta, kun sopimusehdoissa ei tätä koskevan vaatimuksen yhteydessä ole merkintää ’tai vastaava valmiste’?
- 2) Onko hankintaviranomaisella, joka tekee tarjouspyynnön rakennustyöstä, jota direktiivi 93/37/ETY ei koske, kun kynnsarvoja ei ylitetä, oikeus määrätä sopimusehdoissa urakassa käytettäväksi tiettyä tanskalaista valmistetta, kun sopimusehdoissa ei tätä koskevan vaatimuksen yhteydessä ole merkintää ’tai vastaava valmiste’?
- 3) Jos ensimmäiseen tai toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, pyydetään selvitettäväksi, onko sopimusehtojen muotoilun ensimmäisessä ja toisessa kysymyksessä kuvatulla tavalla katsottava merkitsevän EY 12 tai EY 28 artiklan rikkomista?”

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 16 Kansallisen tuomioistuimen kolme kysymystä, jotka on käsiteltävä yhdessä, koskevat sitä, onko se, että hankintaviranomainen on liittänyt julkista rakennusurakkaa, jonka arvo ei ylitä direktiivissä 93/37/ETY vahvistettua kynnsarvoa, koskevaan sopimukseen ehdon, jossa edellytetään tietynmerkkisen tuotteen käyttämistä, perustamissopimuksessa vahvistettujen perustavanlaatuisten määräysten ja erityisesti sen 6 ja 30 artiklan vastaista, kun tähän ehtoon ei ole liitetty mainintaa "tai vastaava".
- 17 Koska tällä tavoin muotoiltuihin kysymyksiin annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä, muun muassa asiassa C-359/93, komissio vastaan Alankomaat, 24.1.1995 annetusta tuomiosta (Kok. 1995, s. I-157), yhteisöjen tuomioistuin voi työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmoitettuaan asiasta ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle ja kuuluttuaan EY:n perussäännön 20 artiklassa tarkoitettujen osapuolten mahdollisesti esittämät huomautukset ratkaista asian perustellulla määräyksellä.
- 18 Asian osapuolet eivät ole vastustaneet yhteisöjen tuomioistuimen aikomusta ratkaista asia perustellulla määräyksellä, jossa viitataan olemassa olevaan oikeuskäytäntöön.
- 19 Esitettyjen kysymysten ratkaisemisessa on aluksi muistettava, että julkisia hankintoja koskevien sopimusten yhteensovittamisesta annettuja yhteisön direktiivejä sovelletaan ainoastaan sopimuksiin, joiden arvo ylittää näissä direktiiveissä kussakin nimenomaisesti säädetyn kynnsarvon. Se, että yhteisöjen lainsäätäjä on katsonut, että näissä direktiiveissä säädettyjä erityisiä ja ankaria menettelyjä ei pidetä arvoltaan alhaisiin julkisiin hankintoihin soveltuvina, ei kuitenkaan yksin merkitse sitä, etteivätkö tällaiset hankintasopimukset kuuluisi yhteisön oikeussääntöjen soveltamisalaan.

- 20 Siitä huolimatta, että tietyt julkisia hankintoja koskevat sopimukset jäävät näiden direkttiivien soveltamisalan ulkopuolelle, niitä tekevien hankintaviranomaisten on kuitenkin noudatettava perustamissopimuksen perustavanlaatuisia oikeussääntöjä (ks. vastaavasti asia C-324/98, Telaustria ja Telefonadress, tuomio 7.12.2000, Kok. 2000, s. I-10745, 60 kohta).
- 21 Tästä seuraa, että vaikka urakkasopimuksen arvo ei ylitä direkttiivissä 93/37/ETY säädettyä kynnsarvoa eikä se näin kuulu tämän direkttiivin soveltamisalaan, tätä hankintaa koskevan sopimuksen ehtoihin liitettyä ehtoa on arvioitava perustamissopimuksen perustavanlaatuisen määräysten kannalta, kuten perustamissopimuksen 30 artiklassa vahvistetun tavaroiden vapaan liikkuvuuden kannalta.
- 22 Edellä todetun perusteella todettakoon, että tavaratoimituksia koskevista julkisista hankintasopimuksista syntyneen oikeuskäytännön perusteella maininnan ”tai vastaava” poisjättäminen sopimusehtojen kohdasta, jossa määrätään tietyn tuotteen käyttämisestä, voi sen lisäksi, että järjestelmän kanssa analogisten järjestelmien käyttäjät saattavat luopua tarjouskilpailuun osallistumisesta, häiritä tuontivirtoja yhteisön sisäisessä kaupassa perustamissopimuksen 30 artiklan vastaisesti, koska sopimus varataan siten pelkästään sellaisille tarjousten tekijöille, jotka ovat valmiit käyttämään tätä erityisesti mainittua tuotetta (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 27 kohta).
- 23 Lisäksi edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Irlanti annetussa tuomiossa, joka koski julkista rakennusurakkaa, joka ei kuulunut direkttiivin 71/305/ETY soveltamisalaan, yhteisöjen tuomioistuin totesi, kun kyse oli siitä, onko sellainen sopimusehto perustamissopimuksen 30 artiklan mukainen, jossa edellytettiin, että asbestisementtipaineputket on varustettava todistuksella siitä, että ne vastaavat irlantilaista standardia 188-1975, että jos viranomaiset olisivat sisällyttäneet riidanalaiseen ilmoitukseen ilmaisen ”tai vastaava” irlantilaisen standardin ilmoittamisen jälkeen, ne olisivat voineet valvoa teknisten edellytysten noudattamista varaamatta alusta alkaen urakkasopimusta ainoastaan sellaisille tarjousten tekijöille, jotka ovat valmiit käyttämään irlantilaisia materiaaleja.

- 24 Oikeuskäytännön perusteella on siis selvää, että vaikka rakennusurakkasopimuksen arvo ei ylitä direktiivissä vahvistettua kynnysarvoa eikä sopimus näin siis kuulu direktiivin soveltamisalaan, perustamissopimuksen 30 artikla estää sen, että hankintaviranomainen ottaa kyseiseen hankintasopimukseen ehdon, jossa edellytetään, että sopimusta täytäntöönpantaessa on käytettävä tietynmerkkistä tuotetta liittämättä tähän mainintaa "tai vastaavaa".
- 25 Edellä esitetyn perusteella ei ole tarpeen lausua siitä, onko esillä olevassa asiassa kyseessä olevan kaltainen sopimusehto ristiriidassa perustamissopimuksen 6 artiklan kanssa.
- 26 Ennakkoratkaisukysymyksiin on näin ollen vastattava, että perustamissopimuksen 30 artikla estää sen, että hankintaviranomainen ottaa hankintasopimukseen, jonka arvo ei ylitä direktiivissä säädettyä kynnysarvoa, ehdon, jossa edellytetään, että sopimusta täytäntöönpantaessa on käytettävä tietynmerkkistä tuotetta liittämättä tähän ehtoon mainintaa "tai vastaavaa".

Oikeudenkäyntikulut

- 27 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Itävallan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto)

on määrännyt Vestre Landsretin 14.2.2000 tekemällään päätöksellä esittämien kysymysten osalta seuraavaa:

Perustamissopimuksen 30 artikla (josta on muutettuna tullut EY 28 artikla) estää sen, että hankintaviranomainen ottaa hankintasopimukseen, jonka arvo ei ylitä julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 14 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa neuvoston direktiivissä 93/37/EY säädettyä kynnysarvoa, ehdon, jossa edellytetään, että sopimusta täytäntöönpannassa on käytettävä tietynmerkkistä tuotetta liittämättä tähän ehtoon mainintaa ”tai vastaavaa”.

Annettiin Luxemburgissa 3 päivänä joulukuuta 2001.

R. Grass

kirjaaja

N. Colneric

toisen jaoston puheenjohtaja